

ZKM Uz premijeru drame Uglješe Šajtinca »Huddersfield«, u režiji Renea Medveška

Gravitacijska sila zajedništva

Gledajući ne samo lica na sceni, nego i lica u publici tijekom završnog prizora, postala sam višestruko svjesna da smo svi obilježeni iskustvom nenadoknadivog raspada zajedništva, tako da nas se čak i to malo završno okupljanje protagonista doima kao divna, koliko i nedostižna fantazija

Nataša GOVEDIĆ

Mahom mlada i srednjoškolska publika okupljena u Zagrebačkom kazalištu mladih na prvoj redovnoj izvedbi »Huddersfielda« redatelja Renea Medveška pratila je dvostranu predstavu pomnom tišinom, tek povremenim probojima uznemirenog smijeha i dugim valovima završnog aplauza. Nenarušena koncentracija generacije mobitela rijetkost je u suvremenom teatru i sigurno govori u prilog ne samo ciljanoj publici izvedbe, nego svjedoči i o intenzitetu same predstave, zaokupljene iskustvom odrastanja. Na drami »Huddersfield« srpskog pisca Uglješe Šajtinca iz 2005. godine (domaća publika još uvijek pamti po prijelomnoj izvedbi srpskog glumca Nebojše Glogovca koja je gostovala u ZKM-u nakon mnogo godina uspješnog igranja u Beogradu), ove je godine u Zagrebu lucidno radio domaći dramatičar, pjesnik i prozaik Tomislav Zajec, lociravši je u »sablanski grad« Karlovac na početku novog milenija, onoliko kulturalno zapušten i napušten, koliko i dugotrajno traumatiziran ratnim godinama.

Kuća bez vrata

Taj Karlovac ujedno je i opće mjesto hrvatskog propadanja: mladih ljudi koji ne mogu naći posao, izmiče im mogućnost osnivanja obitelji, raspadaju im se prijateljstva, nisu u stanju brinuti za ostarjele roditelje. Njihova nemoć, unatoč svojoj prirodnoj ljepoti života »na četiri rijeke«, vremenom se zgušnjava u agresiju i sve dublju depresiju.

Prizor iz predstave

Dado Ćosić igra slomljenog, samim time i najokrutnijeg protagonista Raca, mladića koji živi s ocem alkoholičarom i stalno otvorenim vratima kroz koja navraćaju psihotični susjedi, napuštene tinejdžerice, stari prijatelji. To je zajednica koju Rac tretira s gorkim prezirom, napadajući iznova i iznova svakoga tko prode kroz lokalna »vrata pakla«, iza kojih se upravo danteovski moramo okaniti svake nade u junakov oporavak. No prizor mučnog ponižavanja Racova susjeda i mentalno oboljelog prijatelja Ivana (igra ga Mateo Videk) postaje točka nakon koje Rac mijenja emocionalni smjer, shvaća do koje je mjere zaglibio u okrutnost i ujedno prihvaća lekciju osobe koja je u mnogo gore stanju od njega, ali ne koristi svoju kroničnu bol ni za autodestrukciju, ni za

ponižavanje bližnjih. U stanju je oprostiti. Lik »dobrog Ivana« u izvedbi Matea Videka lišen je spektakularnosti, pa čak i simpatičnosti (koju je kapitalizirao legendarni srpski glumac Glogovac). Videk odlično igra »zmrnutu« fizionomiju osobe koja je već dugo na antipsihoticima, govoreći robotski lišeno intonacije, s lažnim mirom ne samo vjerskog iskupljenja, nego i kemijskog inženjeringa današnjih psihofarmaka.

Tome nasuprot, Dado Ćosić s velikom glumačkom snagom i zadivljujućom posvećenošću igra protagonista u neprekidnom živčanom slomu, s time da njegov Rac ipak tijekom predstave uspijeva obraditi svoj ekstremno ogorčeni emocionalni sadržaj, a ne ga potisnuti. Sve pohvale redatelju Medvešku zato što nije »utješio« i »smirio« glasove očaja,

nego ih je pustio da bez spasiljske cenzure objave svoju unutarnju apokalipsu, samim ih time oslobodivši emocionalnog zatvora. Dado Ćosić kao uskipjeli Rac dinamički i narativno nosi predstavu, ali čitav ansambl ostvaruje kvalitetne uloge, počevši od Damira Šabana kao Racova Oca. Šaban gotovo huči ili tutnji pozornicom, obračunajući se publici meteorskom snagom izgaranja gnjeva zbog bijede u kojoj živi, ali istovremeno i opipljivo zračeći ogromnu ljubav prema sinu. Robert Budak igra Racova »racionalnog« i povučeno prijatelja Duksa, dok je Adrian Pezdirc poduzetni i kompromisni Igor, jedini lokalac koji je otišao iz Hrvatske (u Huddersfield iz naslova drame), preživjevši svu muku i svu usamljenost preseljenja. Trojka prijatelja sastaje se nakon deset godina da bi

ustanovili kako više ne znaju biti zajedno, što ih svakoga boli na osobit način.

No vremenom i trojica starih prijatelja i dvojica prijateljskih susjeda od kojih je jedan mentalno oboljela osoba (u središtu oba prijateljska saveza je lik Raca) ipak prolaze kroz različite momente otvaranja i približavanja, za koje je tipično da se oslobadaju u prizorima svade i snomorice, a ne smirenog povjeravanja. Tu je i lik maloljetne srednjoškolske Racove učenice i ljubavnice Milice, u vrlo precizno mišljenoj te istovremeno drskoj, koliko i melankoličnoj izvedbi Tine Orlandini, kao i rola mitomanskog hrvatskog »velikog pisca« u smireno potištenoj izvedbi Filipa Nole. Scenografkinja Tanja Lacko odlučila se za višeplosnu organizaciju pozornice, ispunjene tek starom kramom propalog namještaja, sobnim kaučem, naznakama gradskih klupa, kupaonice, kuhinje. Scenografija je jednako tako mogla biti i potpuno fantastična, lišena ikakvih dokumentarističkih asocijacija, jer je prostor događaja ove drame u cijelosti unutarnji. No čini se da upravo vidljiva materijalna neimaština u kombinaciji s mračnim, pa i sadističkim, uvijek hiperboličnim Racovim humorom približavaju ovu predstavu publici.

Vraćanja kući

Osobno najtužnijim smatram završni prizor predstave, koji bi trebao funkcionirati kao nepretenciozna vizija ponovnog okupljanja svih izgubljenih likova, samo dovedenih da na trenutak zajedno sjednu oko stola i popiju najobičniju kavu, no težina rastanaka i gubitaka kojom je predstava prije toga obilježena čini ovaj

ritual okupljanja bolnim za gledanje. Kao redatelj, Medvešek njime točno sondira i lovi ono što nam najviše nedostaje: najobičniju ljudsku povezanost, svakodnevno zajedništvo, prisnost dijeljenja istog prostora i vremena, njegovanje temeljnih odnosa okupljanja. Gledajući ne samo lica na sceni, nego i lica u publici tijekom tog završnog prizora, postala sam višestruko svjesna da smo svi obilježeni iskustvom nenadoknadivog raspada zajedništva, tako da nas se čak i to malo završno okupljanje protagonista doima kao divna, koliko i nedostižna fantazija.

Važno je da ju je sposobni Medveškov ansambl ipak prizvao na scenu i zadržao pred licima gledatelja, upravo u stilu one glose Waltera Benjamina koja kaže da je najvažnija lekcija koju možemo preuzeti od ptica selica stalno pulsiranje između nesigurnih odlazaka i nesigurnih povratka. Čini se da ćemo morati naučiti živjeti u stalnim obiteljskim i prijateljskim egzilima, u čardacima ni na nebu ni na zemlji, s nogama u stalnom putovanju, kao u bajkama o vilinskom narodu koji nikada ne prestaje plesati i nikada se ne prestaje kretati. Tome nasuprot stoji kazalište, kao drevna, stabilna i povijesno izdržljiva institucija okupljanja različitih ljudi pod istim krovom. Možda zato Medveškovu predstavu možemo tumačiti ne samo kao bespoštedno istraživanje poratnih godina, za mnoge potrošenima bez ikakvog konkretnog smjera i kompasa, nego i kao pohvalu temeljne socijalne gravitacijske sile: potrebe da budemo zajedno, ostanemo zajedno, sjednemo na istu klupicu pred rastućim kolapsom Babilonske kule.